

JEAN RACINE

Phèdre (1677)

Phaedra, vertaling door Laurens Spoor

samenvatting en bloemlezing

EERSTE BEDRIJF

Theseus is al een tijdje vermist. Hippolytus en zijn makker Theramenes hebben hem overal gezocht, maar tevergeefs. Hippolytus zegt nu Troizen te willen verlaten. Theramenes vraagt zich af waarom.

THERAMENES

Welk onheil, welke smart kan u van hier verdrijven?

HIPPOLYTUS

35 Die schone tijden zijn voorbij nu. Alles nam
Een wending sinds de hemel onze kust de dochter
Van Minos en Pasiphaë gezonden heeft.

THERAMENES

40 'k Begrijp de oorzaak van uw ergernis. 't Is Phaedra
Die u verbittert en wier aanblik u mishaaft.
Die boze stiefmoeder, zij had u nog maar amper
Gezien, of zij bewerkte reeds uw ballingschap.
De haatgevoelens die zij voor u heeft gekoesterd,
Zijn echter of verdwenen, of goeddeels verflauwd.
En bovendien, wat hebt u van een vrouw te vrezen
Die stervende is en die naar de dood verlangt?
45 Is Phaedra, lijdend aan een kwaal die zij hardnekkig
Verzwijgt, wars van het daglicht, wars ook van zichzelf,
Is zij in staat om plannen tegen u te smeden?

HIPPOLYTUS

't Is niet haar machteloze gramschap die ik vrees.
'k Ontvlucht een tweede vijandin nu ik op reis ga:
50 'k Ontvlucht die jeugdige Aricia, ja haar,
De laatste telg van een geslacht dat ons belaagde.

THERAMENES

Wat heer! Zelfs u wilt haar vervolgen? Deelde zij,
De lieve zuster van de wrede zoons van Pallas,
Dan ooit in de komplotten van haar snode broers?
55 En moet u haar, onschuldig in haar schoonheid, haten?

HIPPOLYTUS

Als ik haar haten zou, ontvluchtte ik haar niet.

THERAMENES

Is het mij toegestaan uw vlucht, heer, te verklaren?
Lukt het Hippolytus niet langer fier te zijn,
Die onverbiddelijke vijand van de liefde
60 En van een juk dat Theseus dikwijls torsen moest?

Theramenes heeft het goed geraden: Hippolytus is verliefd, en nog wel op de jonge Aricia, een dochter van Theseus' aartsvijand Pallas, die als een soort krijgsgevangene in Troizen leeft. Hippolytus is niet trots op zijn verliefdheid; hij vindt dat zijn vader altijd al veel teveel achter de vrouwen aanzat.

Phaedra is verward en ongelukkig. Haar voedster Oenone weet niet wat ze met haar aanmoet. Dan raapt Phaedra haar moed bij elkaar en bekent wat haar zo dwars zit:

PHAEDRA

Nooit hoorde je zo iets afschuwelijks.
'k Bemín... Ik beef bij die fatale naam, ik huiver.
't Is...

OENONE

Wie?

PHAEDRA

Je kent die zoon der Amazone toch,
Die prins die ik zo lange tijd zelf onderdrukt heb?

OENONE

Hippolytus! O goden!

PHAEDRA

Jij hebt hem genoemd.

OENONE

265 Gerechte hemel! Al mijn bloed stolt in mijn aders.
O ramp! O schande! O catastrofaal geslacht!
Vervloekte overtocht! Verdoemde landstreek, moesten
Wij jouw verderfelijke kusten naderen?

Phaedra vertelt vervolgens hoe ze de boze stiefmoeder ging uithangen en Hippolytos naar Troizen liet verbannen om haar liefdesgevoelens weg te stoppen.

PHAEDRA

'k Herademde, Oenone; toen hij was vertrokken
Hernam mijn leven, vrij van schuld, zijn kalme loop.
Trouw aan mijn echtgenoot, mijn smart verbergend, bracht ik
300 De vruchten groot van ons onzalig huwelijk.
Vergeefse voorzorgsmaatregelen! Bitter noodlot!
Want door mijn echtgenoot persoonlijk hier gebracht,
Moest ik de vijand weerzien die ik had verbannen,
En dadelijk weer bloedde mijn nog verse wond.
305 Hier kan men niet meer spreken van verholen hartstocht,
Dit hier is Venus die zich vastklauwt in haar prooi.
Ik onderga mijn zonde met terechte weezin;
Ik haat het leven en verfoei mijn eigen hart.
Ik wenste nu te sterven om mijn eer te redden
310 En zo'n verdorven liefde te bemantelen,
Maar kon je tranen, je verwijten niet verdragen;
Ik heb je alles opgebiecht; 'k betreur het niet,
Mits je mijn naderende dood zult respecteren,
Mij niet meer met onbillijke verwijten kwelt,
315 En je je vruchteloze pogingen zult staken
Mij af te houden van mijn laatste ademtocht.

Nu brengt een dienaar het plotselinge bericht dat Theseus overleden is. Ze rekt voor dat er drie kandidaten zijn voor de troonsopvolging.

PANOPE

Vergeefs klinkt voor de thuiskomst
Van Theseus het gebed der koningin. Zijn zoon
Hippolytus heeft juist zijn dood vernomen. Schepen
Die onze haven binnenvoeren brachten 't nieuws.

PHAEDRA

325 O hemel!

PANOPE

't Kiezen van een koning houdt Athene
 Verdeeld. De een stemt voor de prins, uw zoon, mevrouw;
 Een ander, die de wetten minacht, geeft de voorkeur
 Brutaalweg aan de zoon van die uitheemse vrouw.
 Een vuige klik wenst zelfs Aricia en daarmee
 330 Een telg van Pallas op de troon, naar men beweert.
 Ik meende u op dit gevaar te moeten wijzen.
 Hippolytus is voor vertrek geheel gereed;
 Verschijnt hij ginds in dat tumult, dan valt te vrezen
 Dat heel een weifelmoedig volk zijn zijde kiest.

De dood van Theseus biedt mogelijkheden. Oenone adviseert Phaedra om iets met Hippolytos te beginnen, al is het alleen maar om met hem een politiek verbond tegen troonpretendent Aricia te sluiten.

OENONE

Uw hartstocht is nu geen verboden hartstocht meer,
 350 Want Theseus' dood verbreekt de band die uw verlangen
 Zo ongeoorloofd maakte en zo gruwelijk.
 U hoeft Hippolytus niet langer meer te duchten
 En kunt hem zonder wroeging in de ogen zien.
 355 Misschien is hij zo overtuigd van uw aversie
 Dat hij zich aan het hoofd van 't oproer stellen zal.
 Doe hem zijn dwaling inzien, temper zijn ambitie.
 Als vorst van dit idyllisch oord heeft hij thans recht
 Op Troezen; maar de trotse transen van Athene
 360 Zijn, naar hij weet, het wettig erfdeel van uw zoon.
 U hebt gezamenlijk één vijandin te vrezen:
 Verenigt u zich en bevecht Aricia.

TWEEDE BEDRIJF

De dood van Theseus verandert ook de situatie van Aricia. Haar 'krijgsgevangenschap' houdt automatisch op. Over hoe ze in die situatie terecht was gekomen, vertelt ze tegen haar vertrouweling Ismene:

ARICIA

Zes broers, de hoop van een illustere familie,
 Heb ik verloren, in de bloei nog van hun jeugd!
 425 't Zwaard maaide allen weg, en de doordrenkte aarde
 Zoog node 't bloed op van Erechteus' nageslacht.
 De strenge wet die, sinds hun dood, aan alle Gricken
 Verbiedt te dingen naar mijn hand is je bekend:
 Gevreesd wordt dat het onbesuisde vuur der zuster
 430 Ooit weer de as zou doen ontvonken van haar broers.
 Maar je weet ook hoe minachtend ik die bezorgdheid
 Van een argwanend overwinnaar steeds bezag;
 Hoe wars ik altijd van de liefde was en hoe ik
 Vaak dankbaar was voor Theseus' onrechtvaardigheid,
 435 Omdat zijn strenge eis mijn eigen onwil schraagde.
 Mijn ogen hadden toen nog niet zijn zoon gezien.

Aricia was dus al verliefd op Hippolytos, maar een relatie met hem was tot nu toe onmogelijk. Des te spannender is het, dat hij haar nu iets komt vertellen, namelijk zijn ruimhartige standpunt over de opvolging van Theseus:

HIPPOLYTUS

Athene, door mijn vader groot en invloedrijk
 Gemaakt, erkende graag zo'n weldoener als koning,
 500 En had geen oog meer voor uw te beklagen broers.
 Athene roept u thans weer binnen zijn ommuring.
 Genoeg heeft het geleden onder haat en nijd;
 Genoeg zijn de contreien ginds door 't bloed der uwen,

505 Al dampend op de bodem die 't had voortgebracht,
Bevlekt. In Troezen dient men mij. Het weidse Kreta
Is voor de zoon van Phaedra een royaal bezit.
Maar Attica komt u toe. Ik vertrek om allen
Te overreden zich te scharen achter u.

ARICIA
510 Door alles wat ik hoor verbaasd en in verwarring,
Vrees ik welhaast, vrees ik dat mij een droom misleidt.
Ben 'k wakker? Kan ik zulke voornemens geloven?
Door welke god zijn die u ingegeven, heer?
Met hoeveel recht wordt overal uw faam verkondigd!
515 En hoezeer overtreft de werkelijkheid haar!
Om mijnentwil keert u zich tegen uw belangen?
Was het niet reeds voldoende dat u mij niet haat
En dat u zich zo lang afzijdig wist te houden
Van die vijandigheid...

HIPPOLYTUS
U haten? Ik, mevrouw?
520 Hoe schrill men ook mijn trots mag hebben afgeschilderd,
Meent iemand dat ik door een monster ben gebaard?
Maar welke stugheid, welke diepe afkeer geeft zich
Niet dadelijk gewonnen, oog in oog met u?
Kon ik de magische bekoring weerstand bieden...

ARICIA
Mijn heer, wat zegt u?

HIPPOLYTUS
525 Ik heb al te veel gezegd.
De rede, merk ik, wijkt voor het gevoel. En nu ik
Het stilzwijgen verbroken heb, mevrouw, is er
Geen weg terug en moet ik u in kennis stellen
Van een geheim waarvan mijn hart dus overloopt.

Hippolytus kan het niet helpen Aricia zijn liefde te verklaren. Dan dient Phaedra zich aan bij Hippolytus. Die denkt dat ze vooral verdrietig is om de dood van haar man Theseus.

PHAEDRA
635 Ja, prins, 'k verlang, ik smacht naar Theseus. 'k Houd van hem,
Maar niet van hem die rondzwierf in de onderwereld,
Die wispelturig duizend anderen aanbad,
Ja, die 't bed van de god van 't dodenrijk dorst schennen;
Maar 'k houd van hem die trouw is, trots en zelfs wat bruusk,
Aantrekkelijk en jong, die ieders hart veroverf,
640 Die is zo men een god schetst, of zo ik u zie.
Hij had uw houding, ogen, uw manier van spreken,
Uw ingetogen blos van schroom op zijn gezicht,
Toen hij naar Kreta voer en toen hij ons, de dochters
Van Minos, onze liefde meer dan waardig leek.
645 Waar was u toen? Waarom was bij de Griekse helden
Die hij bijeengebracht had niet Hippolytus?
Waarom was u destijds te jong u in te schepen
Om met hem voet aan wal te zetten in ons land?
Dan zou ú hebben afgerekend met het monster
650 Van Kreta, hoe diep in zijn doolhof ook verstopt;
Dan had mijn zuster, om u daaruit te geleiden,
Die zo roemruchte draad wel uw hand aangereikt.
Of nee, dan was ik haar wel voor geweest: de liefde
Had mij daartoe onmiddellijk geïnspireerd.

...
HIPPOLYTUS
Wat hoor ik? Goden! Theseus is, mevrouw, mijn vader
En bovendien uw echtgenoot. Vergeet u dat?

PHAEDRA
665 En waarom meent u, prins, dat ik dat zou vergeten?
Denkt u soms dat mijn goede naam mij niet meer raakt?

HIPPOLYTUS

Mevrouw, vergeeft u mij. 'k Beken u tot mijn schande
Dat ik uw schuldeloze woorden misverstond.
Beschaamd kan ik u niet meer onder ogen komen,
670 En 'k ga...

PHAEDRA

Ach! Wreedaard, al te goed begreep jij mij.
Ik zei genoeg om je niet in de waan te laten.
Welnu! Leer Phaedra kennen en haar liefdeskoorts.
'k Bemin. Maar denk niet dat ik in mijn eigen ogen
Onschuldig ben en mijn gevoelens accepteer,
...
700 Nu, wreek je, straf mij voor een schandelijke liefde.
Betoon je van een held een waardig zoon: verlos
De wereld van een monster dat je weerzin opwekt.
Ja, Theseus' weduwe bemint Hippolytus!

Nu wil Hippolytos zeker weg uit Troizen! In verwarring verliest hij zijn zwaard.

HIPPOLYTUS

Theramenes, wij vluchten, kom. Ik ben verbijsterd.
Ik kan mijzelf niet zonder afgrijzen bezien.
Want Phaedra... Grote goden, nee! Dit gruwelijke
720 Geheim dient met een eeuwig zwijgen toegedekt.

DERDE BEDRIJF

Phaedra schaamt zich voor haar liefdesverklaring en geeft haar voedster de schuld dat ze het zo ver heeft laten komen.

PHAEDRA

Jij hebt mijn kracht die mij begaf teruggeroepen,
770 Mijn levensadem die mijn lippen reeds ontvlood;
Jouw raad misleidde mij en bracht mij weer tot leven.
Jij liet mij denken dat ik hem beminnen mocht.

OENONE

Helaas! Wat had ik niet gedaan om u te redden,
Of het mij schuldig maakte aan uw leed of niet?
775 Maar kunt u zelf, zo ooit een krenking u gekwetst heeft,
Vergeten hoe hooghartig hij u heeft versmaad?
Met welk een kil gemoed sloeg hij niet zonder blikken
Of blozen gade hoe u aan zijn voeten lag!
Hoe onuitstaanbaar was hij in zijn arrogantie!
780 Waarom zag Phaedra hem niet zoals ik hem zag?

Phaedra stuurt Oenone naar Hippolytus om hem te lijmen met het bericht dat hij koning van Athene mag worden. Maar in werkelijkheid koestert ze vooral wraakgevoelens tegen hem:

PHAEDRA

O jij, die ziet tot welke schande 'k afgedaald ben,
Meedogenloze Venus, zonk ik diep genoeg?
815 Onmogelijk kun je je wreedheid verder drijven.
Je overwinning is totaal, je doel bereikt.
Verlang je naar een volgende triomf, verdrukster,
Val dan een vijand aan die zich meer weerbaar toont.
Hippolytus onttrekt zich aan je, tart je woede,
820 En knielde nimmer nog voor je altaren neer.
Jouw naam schijnt een verschrikking voor zijn trotse oren.
Wreek mij, godin: mijn doel is 't jouwe. Dat hij mint.

Alles verandert weer door een verwickeling die niemand voor mogelijk had gehouden, iets dat de situatie voor alle personages compleet verandert: Theseus blijkt nog te leven! Hij was tijdens een van zijn avonturen met zijn makker Pirithoüs gevangen geraakt, maar is nu terug.

PHAEDRA

Wat heb 'k vandaag gedaan? Gerechte hemel!

840 Mijn echtgenoot verschijnt straks, en met hem zijn zoon.
'k Zal de getuige van mijn overspelig smachten
Zien gadeslaan hoe ik zijn vader welkom heet,
Mijn hart nog vol van zuchten waarvoor hij zich doof hield,
Mijn ogen nat van tranen, wreed door hem versmaad.
845 Denk jij dat hij, die zo stringent aan Theseus' eer hecht,
Voor hem het liefdevuur dat mij verzengt verbergt?

Oenone komt echter met een briljant plan om Phaedra te redden van de noodzaak tot zelfmoord.

OENONE

Waarom uzelf belasteren? Dan is 't voorbij:

Men zal beweren dat de schuldbevuste Phaedra
Vlucht voor de toorn van haar bedrogen echtgenoot.
875 Hippolytus prijst zich gelukkig als u blijkens
Uw dood zijn lezing van de feiten staven zou.
Hoe kan mijn weerwoord luiden als hij u beschuldigt?
'k Zal mij niet staande houden tegenover hem.
Ik zal hem zijn lugubere triomf zien smaken,
880 En zien hoe hij alom uw schande rondbazuint.
Ach! Moge mij veeleer het hemelvuur verzengen!
Maar zegt u eerlijk, hebt u hem nog altijd lief?
Met wat voor oog beziet u die verwaande prins nu?

PHAEDRA

Als een huiveringwekkend monster zie ik hem.

OENONE

885 Waarom aan hem dan de totale zege laten?
U vreest hem... Klaagt u hem als eerste aan van het
Vergrijp waarvan hij u vandaag nog kan betichten.
Wie spreekt u tegen? Het pleit alles tegen hem:
Zijn zwaard – gelukkig bleef het in uw handen achter –
890 Uw huidige ontreddeering, uw smart voorheen,
Zijn vader, door uw klagen reeds sinds lang gewaarschuwd,
Zijn ballingschap, destijds door u teweeggebracht.

Het weerzien van Theseus met zijn familie is ongemakkelijk: Phaedra zegt dat ze te onteerd is om hem te omhelzen en Hippolytos vraagt of hij weg mag uit de buurt van zijn stiefmoeder, zogenaamd om elders in Griekenland heldendaden te gaan verrichten. Theseus snapt er niks van.

THESEUS

Spreek. Phaedra heeft de klacht geuit dat ik onteerd ben.
980 Wie deed mij onrecht? Waarom wreekte men mij niet?
Heeft Griekenland, zo dikwijls door mijn hand verdedigd,
Aan een of ander vuig sujet asiel verleend?
U antwoordt niet. Mijn zoon, mijn eigen zoon spant samen
Met vijanden van mij? Ik zal naar binnen gaan.
985 Ik duld niet langer dat ik word verscheurd door twijfel.
Ik wil zowel de dader kennen als de daad.
Laat Phaedra eindelijk onthullen wat haar aangrijpt.

VIERDE BEDRIJF

Aan het begin van het vierde bedrijf heeft Oenone Theseus al verteld dat Hippolytos onder dreiging met geweld handtastelijk geweest zou zijn richting Phaedra.

THESEUS

Ach! Wat verneem ik? Een vermete le verrader
Beraamde deze aanslag op zijn vader's eer?
Hoe ongenadig achtervolg je mij niet, Noodlot!
Ik weet niet waar ik ga, ik weet niet waar ik ben.
1005 O vaderliefde! O te bar beloofde mildheid!
Stoetmoedig waagstuk! O huiveringwekkend beeld!
Om uitdrukking te geven aan zijn lage lusten,
Zocht hij dus schaamteloos zijn toevlucht tot geweld.
Ik heb het zwaard herkend, het werktuig van zijn driften,
1010 Dat zwaard dat ik hem schonk voor edeler gebruik.
De band des bloeds vermocht hem dus niet te weerhouden!
En zijn bestraffing werd door Phaedra uitgesteld!
Haar zwijgen had ten doel de schuldige te sparen!

De confrontatie tussen Theseus en Hippolytus kan niet anders dan heftig zijn.

THESEUS

1035 Daar is hij. Grote goden! Ach! Die fiere houding,
Welk oog was daardoor niet misleid als dat van mij?
Waarom straalt van 't gezicht van hem die overspelig
De zeden schendt de vrome schijn der onschuld zelf?
Behoort niet het karakter van perfide wezens
1040 Uit vaste kenmerken te worden afgeleid?

HIPPOLYTUS

Mag ik u vragen, heer, welk bitter onbehagen
Zijn stempel drukt op uw doorluchtige gelaat?
Wilt u mij daaromtrent niet in vertrouwen nemen?

THESEUS

Bedrieger, dat je mij nog onder ogen komt.
1045 Ij monster, dat te lang gespaard werd door de bliksem,
Onrein restant van het gespuis waarvan ik heel
De wereld heb verschoond. Nadat een voze liefde
In dolle drift je dreef tot aan je vader's bed,
Waag jij 't mij je onzalige gezicht te tonen
1050 En duik je rustig op de plek van 't misdrijf op,
In plaats van te vertrekken naar een verre uithoek
Waartoe mijn naam nog niet is doorgedrongen. Vlucht,
Verrader. Kom hier niet mijn haatgevoelens tarten,

...

HIPPOLYTUS

Hippolytus wordt van een schandelijke liefde
Beticht door Phaedra! Bij zo'n gruwel stolt mijn bloed;
De vele schokken die mij gelijktijdig treffen,
1080 Slaan mij met stomheid en benemen mij mijn stem.

Hippolytus probeert zich te verdedigen door te verwijzen naar zijn onontvankelijkheid voor vrouwen in het verleden, maar dit maakt op Theseus geen indruk.

THESEUS

1115 Ik zie nu waar je ongenaakbaarheid vandaan komt,
Want Phaedra slechts bekoorde je ontuchtig oog;
En daar je hart niet openstond voor enig ander,
Ontvonkte daarin nooit een schuldeloze vlam.

HIPPOLYTUS

Toch, vader, in mijn hart is – 'k kan het niet verhelen –
1120 Wel degelijk een kuise liefdesvlam ontvonkt.
'k Beken mijn werkelijke schuld thans aan uw voeten:
'k Bemin, 'k bemin, 't is waar, en ondanks uw verbod.

Het is Aricia die mijn gemoed geknecht houdt;
Ja, Pallas' dochter heeft uw zoon veroverd, heer.
1125 'k Aanbid haar, en mijn hart verlangt en smacht, in weerwil
Van uw verbod, uitsluitend en alleen naar haar.

THESEUS
Je houdt van haar? O hemel! Een te grove kunstgreep.
Je klaagt jezelf aan om je te rechtvaardigen.

Ondertussen heeft Phaedra spijt gekregen en is van plan alles tegenover Theseus op te biechten. Ze schrikt als ze hoort dat hij Neptunus gevraagd heeft Hippolytus te straffen.

THESEUS
Neptunus rust niet voordat u gewroken bent.

PHAEDRA
Neptunus! Wat? In woede richtte u gebeden...

THESEUS
1180 Hoe nu! Bent u bevreesd dat hij die ook verhoort?
Deelt u veeleer in mijn gewettigde gebeden.
Schetst u mij zijn vergrijp tot in elk schril detail;
Zweept u mijn woede op die te bedaald, te lauw is.
U bent nog niet met al zijn wandaden bekend:
1185 In zijn bezetenheid tracht hij u zwart te maken;
Uw mond, beweert hij, spreekt slechts leugens; hij houdt vol
Dat hij Aricia zijn hart, zijn ziel verpand heeft,
Dat hij van haar houdt.

PHAEDRA
Wat, mijn heer!

THESEUS
Dat zei hij mij.
Maar zo'n naïeve kunstgreep is mij te doorzichtig.
1190 Neptunus zal ons weldra recht doen, naar ik hoop.
Zelf zal 'k hem aan de voet van zijn altaren manen
Terstond zijn goddelijke woord gestand te doen.

PHAEDRA, *alleen*
Hij is gegaan. Door welk nieuws werd mijn oor getroffen?
Welk slecht gedoofd vuur flakkert in mijn hart weer op?
1195 O hemel, welk een donderslag! Funeste tijding!
'k Was om zijn zoon te redden hiernaar toe gesnel,
Nadat ik mij, verteerd door wroeging, aan de armen
Van de ontredderde Oenone had ontruk.
Wie weet waar mijn berouw mij toe had kunnen drijven?
1200 Misschien zou ik mijzelf nog hebben aangeklaagd;
Misschien was, waren niet mijn woorden onderbroken,
De rauwe waarheid mij ontsnapt. Hippolytus
Is wel voor liefde vatbaar, maar niet voor de mijne!
Aricia heeft hij zijn hart, zijn ziel verpand!

Tegen Oenone spreekt Phaedra uit in welke maalstroom van emoties ze zich bevindt.

OENONE
1295 Mevrouw, laat u die onterechte angst toch varen!
Bezieet u met een ander oog een dwaling die
Vergeeflijk is. U mint. 't Lot kan men niet ontlopen.
Uw hart werd door fatale krachten meegesleurd.
Is dat een buitenissig wonder? Heeft de liefde
1300 Tot nog toe louter over u getriomfeerd?
Hoe menselijk is zwakheid niet. Als sterveling
Moet u 't lot van een sterveling ondergaan.
't Juk waar u over klaagt torst men al sedert eeuwen;
De goden die op de Olympus wonen zelf,

1305 De goden zelf, wier toorn ons vaak van misdaad afhoudt,
Ontbrandden soms in ongeoorloofd liefdevuur.

PHAEDRA

Wat hoor ik! Welke raad waagt men mij daar te geven?
Je wilt me dus tot 't einde toe vergiftigen,
Onzalige? Zie hoe je mij in 't onheil stortte.

1310 Toen 'k sterven wilde, was jij het die mij weerhield.
Mijn plicht vergat ik door jouw smeken. Ik ontvluchtte
Hippolytus, en jij dreef mij weer naar hem toe.
Wat heb je aangericht? Waarom moest hij belasterd,
Waarom beschuldigd door jouw goddeloze tong?
1315 Het wordt misschien zijn dood, misschien wordt 't hemeltergend
Gebed van een ontzinde vader nog verhoord.
Ik luister niet meer naar je. Ga, verfoeilijk monster.
Ga, laat mij met mijn deerniswekkend lot alleen.
'k Hoop dat de hemel je je welverdiende loon geeft,
1320 En moge voor altijd jouw straf een schrikbeeld zijn
Voor allen die, als jij, arglistig voedsel geven
Aan zwakheden die arme vorsten eigen zijn,
Hen drijven in de richting waar hun hart naar afdwaalt,
En 't wagen hun de weg te banen tot het kwaad.
1325 Infame vleiërs zijn de vreselijkste gesel
Waarmee de gram des hemels vorsten treffen kan!

OENONE (*alleen*)

Ach, goden! Alles deed ik, alles liet ik achter
Om harentwil. Is dit mijn loon? 'k Heb het verdiend.

VIJFDE BEDRIJF

Hippolytus heeft ondertussen Phaedra's geheim aan Aricia verklapt en stelt haar nu voor om met hem naar het buitenland te vluchten en eventueel later de macht in Athene te grijpen. Ze reageert terughoudend.

HIPPOLYTUS

1375 Waarvoor bent u bevreesd? U schijnt te aarzelen!
Om uwentwil word ik gedreven tot dit waagstuk.
Ik sta in vuur en vlam, waarom bent u van ijs?
Schrikt u ervoor terug een banneling te volgen?

ARICIA

1380 Helaas! Wat zou zo'n ballingschap mij welkom zijn!
Hoe zielsgraag zou ik aan uw zijde willen leven,
Geheel vergeten door de rest der mensheid, heer!
Maar kan ik, daar geen schone band ons nog verenigt,
U zonder eerverlies wel volgen op uw vlucht?
Ik weet dat ik mij uit de handen van uw vader
Bevrijden kan, en zonder de geringste blaam:
't Is niet mijn ouderlijke huis waar 'k mij van losruk,
En al wie vlucht voor zijn verdrukkers, vlucht met recht.
1385 Maar u bemint mij, heer; mijn eergevoel vereist dus...

HIPPOLYTUS

Nee, nee, uw reputatie is mij te veel waard.
Ik doe u dan ook een nog deugdelijker voorstel:
Ontvlucht uw vijanden, en volg uw echtgenoot.

Als Theseus vervolgens verhaal gaat halen bij Aricia, is zij de volgende die hem probeert te overtuigen van de onschuld van Hippolytus, zonder zijn geheim te verklappen.

ARICIA

En hoe kunt u de gruwzame verhalen dulden
Die zo'n rein leven durven te bezoedelen?
Kent u zijn hart zo slecht? Kunt u het onderscheid niet
1430 Ontwaren tussen onschuld en misdadigheid?
Ontneemt een waas van haat dan louter aan úw ogen
't Zicht op zijn deugd die iedereen ziet stralen? Ach!
Te lang is hij nu al ten prooi aan boze tongen.

Dan wordt bericht dat Oenone zelfmoord heeft gepleegd. Samen met het
suïcidale gedrag van Phaedra brengt dit Theseus aan het twijfelen.

THESEUS

1480 Oenone – hemel! – stierf, en Phaedra zoekt de dood?
Dat men mijn zoon terugroept, dat hij zich verdedigt;
Laat hij zich uiten, ik zal naar hem luisteren.
Maakt u geen haast met uw catastrofale weldaad,
Neptunus; liever nog word ik nooit meer verhoord.
1485 Misschien verliet ik mij op wankel bewijzen
En hief 'k te vroeg mijn wrede handen op om u
Te smeken. Ach! Welk leed volgt dan niet op mijn bede!
Theramenes, ben jij daar? Waar liet jij mijn zoon?
Aan jou vertrouwde ik hem sinds zijn prilste jeugd toe.
1490 Maar wat veroorzaakt toch de tranen die jij plengt?
Waar is mijn zoon?

THERAMENES

O loze en te late aandacht!
Vergeefse tederheid! Hippolytus is dood.

THESEUS

O goden!

THERAMENES

'k Zag de meest innemende mens sterven,
En, heer, ik durf wel zeggen de minst schuldige.

THESEUS

1495 Mijn zoon is dood? Wat! Nu 'k mijn armen naar hem uitstrek,
Stort 't ongeduld der goden hem in het verderf?
Waardoor ontviel hij mij? Door welke slag van 't noodlot?

Theramenes vertelt uitgebreid hoe Hippolytus gedood is door zijn eigen
paarden, op hol geslagen toen er een zeemonster opdook; en hoe Aricia
zijn verminkte lijk nauwelijks meer herkende. Hij weet Hippolytus' laatste
woorden letterlijk te melden:

'De hemel', zegt hij, 'neemt thans mijn onschuldig leven.

Zorg jij wanneer ik dood ben voor de droevige
Aricia. Verneemt mijn vader ooit de waarheid,
Rouwt hij, mijn vriend, ooit om een zoon die valselijk
1565 Beschuldigd werd, laat hij dan haar die hij hier gijzelt
Genadig zijn, opdat mijn ziel in vrede rust.
Laat hij aan haar...' Met dat woord stierf die held, terwijl hij
Slechts zijn verminkte lichaam in mijn armen liet,
Het deerniswekkend doelwit van de gram der goden
1570 Dat zelfs niet door zijn vader's oog zou zijn herkend.

THESEUS

Mijn zoon! O zoete hoop die ik mijzelf ontroofd heb!
U hebt mij, wrede goden, al te zeer gediend!
In welk een dodelijke wroeging moet ik leven!

In een laatste confrontatie met Phaedra worden Theseus de details van het misverstand duidelijk.

THESEUS

Welaan! U triomfeert; niet langer leeft mijn zoon.

1595 Ach! Hoe gewettigd is mijn vrees, hoe verontrustend
Mijn bang vermoeden dat geen blaam hem trof! Maar hij
Is dood, mevrouw, aanvaard uw slachtoffer: verheug u
In zijn al dan niet gerechtvaardigde verderf.
Dat mij de schellen nimmer van de ogen vallen.

...

PHAEDRA

Nee, Theseus, een misdadig zwijgen moet verbroken;
Ik dien uw zoon te zuiveren van elke blaam.
Hij was onschuldig.

THESEUS

Ach! Ik, zwaar beproefde vader!

1620 En 't was op uw gezag dat ik hem vonniste!
Meedogenloze, u gelooft dat u vrijuit gaat...

PHAEDRA

Mij rest nog weinig tijd; hoort u mij, Theseus, aan.

Ik was 't die mijn incestueuze oog zo zondig
Liet vallen op uw kuise, rechtgeaarde zoon.

1625 De hemel wekte in mij een fatale passie;
En de verfoeilijke Oenone deed de rest.
Zij vreesde dat Hippolytus, mijn waanzin kennend,
Een hartstocht die hem gruwel deed, onthullen zou.
Zij maakte vuig van mijn extreme zwakheid misbruik
1636 En haastte zich hem te beschuldigen bij u.

Phaedra heeft dan al het gif ingenomen waaraan ze nu overlijdt.